

Wykorzystanie błękitno-zielonej infrastruktury w procesach mitygacji i adaptacji do zmian klimatu

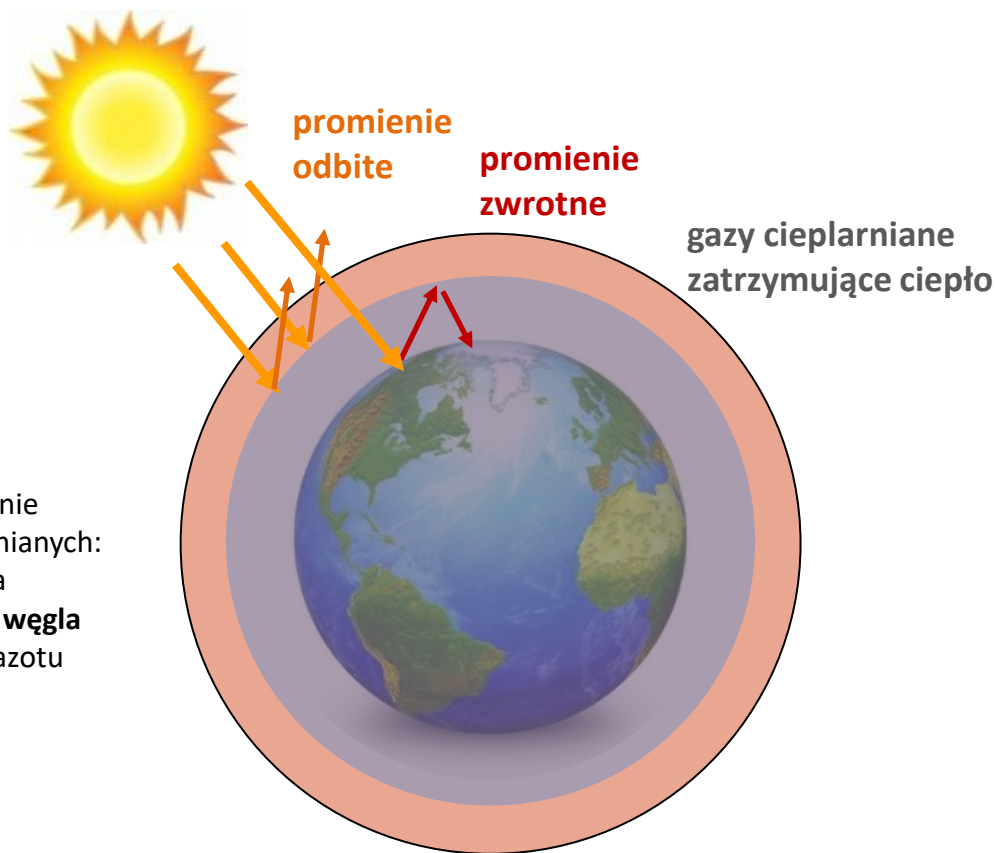
EWA WALTER

POLSKIE STOWARZYSZENIE „DACHY ZIELONE”

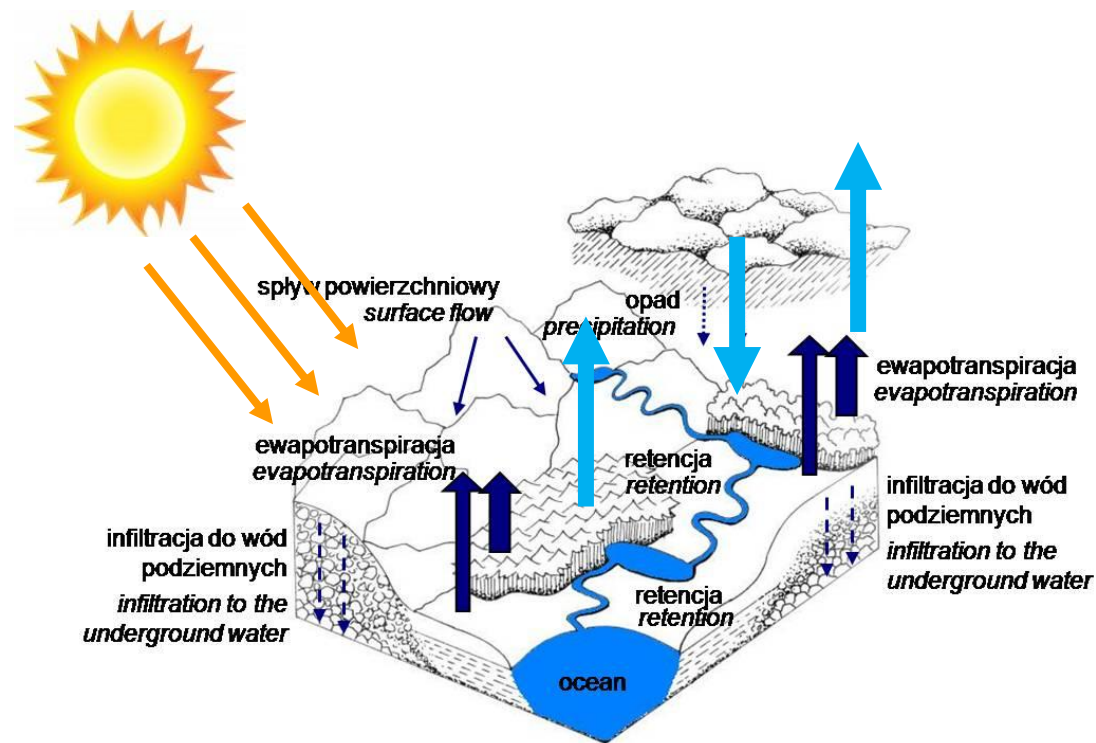
FAKTY

KLIMAT NA ZIEMI SIĘ ZMIENIA - zakłócony jest **naturalny bilans energii i wody** w skali globalnej

Rosnące stężenie gazów cieplarnianych:

- para wodna
- **dwutlenek węgla**
- podtlenek azotu
- metan
- ozon
- freony

KRYZYS WODNO-KLIMATYCZNY

PROBLEMY WSPÓŁCZESNYCH MIAST

- zwiększone zapotrzebowanie na energię, wodę i żywność wynikające z **przeludnienia się miast**
- „**rozpływanie się miast**” - nadmierny rozwój obszarów zurbanizowanych bez poszanowania dla środowiska przyrodniczego
- anomalie pogodowe i zjawiska katastrofalne pojawiające się z większą częstotliwością – efekt **zmian klimatycznych**
- **zaburzenia w cyklu hydrologicznym** przyczyniające się do wzrostu zagrożenia powodziowego i suszy jednocześnie
- trudne warunki życia w mieście (także dla roślin) wywołane „**miejską wyspą ciepłą**”

SUSZE

ThorstenF - pixabay.com

ZANIECZYSZCZENIE ATMOSFERY

stevepb - pixabay.com

POWODZIE

LucyKaef - pixabay.com

ZANIECZYSZCZENIE WODY

ZMIANA MYŚLENIA

„Zmiany klimatyczne są **nieuniknione**, ale to nie znaczy, że musimy nastawiać się na ponurą przyszłość z fatalnymi konsekwencjami powodzi.

Postępując się odpowiednim **planowaniem we współpracy ekspertów** wielu dziedzin, nie możemy skupiać się tylko na ochronie przed zniszczeniem - ale powinniśmy także zobaczyć, jak **woda może być korzystna dla naszych miast** – ich estetyki, społeczeństwa i zdrowia”

guvo59 - pixabay.com

Christian Nyerup Nielsen
Dyrektor zarządzający w RAMBOLL

ADPTACYJNOŚĆ – ELASTYCZNOŚĆ – WSPÓŁPRACA - KOORDYNACJA

ROZWIĄZANIE: ADAPTACJA I MITYGACJA

<https://www.gov.pl/attachment/d8ada76d-eccb-495d-8441-4f0b6966fe91>

ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU

„proces dostosowania do obecnych lub oczekiwanych warunków klimatycznych i ich skutków (...) Mają one na celu **zwiększenie odporności** miasta przed skutkami zmian klimatu, jak również **wykorzystanie szans związanych z tymi zmianami**”.

<https://klimada2.ios.gov.pl/mitygacja/>

MITYGACJA

„działania mające na celu **zapobieganie lub ograniczanie emisji gazów cieplarnianych**. Działania te koncentrują się w głównej mierze na poprawie efektywności energetycznej, zwiększaniu udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto, sekwestracji (**wychwytywaniu i bezpiecznym składowaniu CO2**) jak również zmniejszeniu energochłonności sektorów gospodarki”.

Akt prawa międzynarodowego:

Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z 9 maja 1992 r. (Dz. U. 1996, Nr 53, poz. 238)

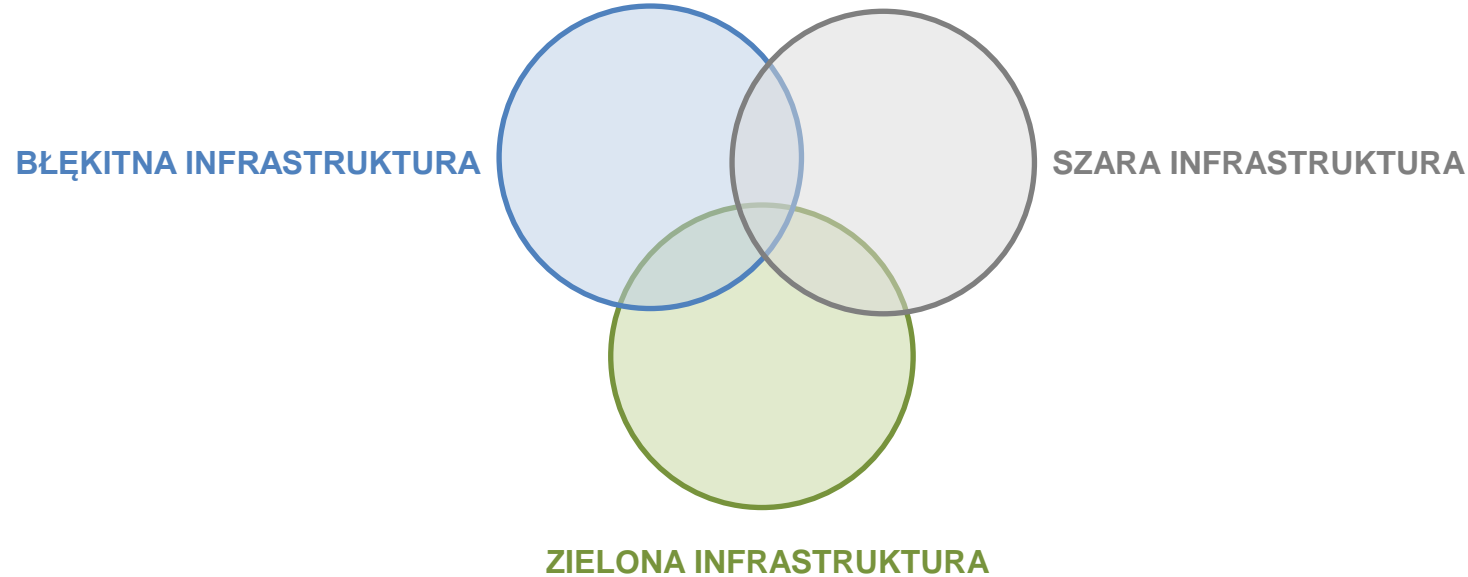
Przepisy europejskie dotyczące redukcji emisji gazów cieplarnianych:

- Europejskie prawo o klimacie ,
- dyrektywa 2003/87/WE (dyrektywa ETS) - unijny system handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych,
- rozporządzenie 2018/842 (tzw. rozporządzenie ESR) - w sprawie wiążących rocznych redukcji emisji gazów cieplarnianych przez państwa członkowskie od 2021 r. do 2030 r.

ZAŁOŻENIA POLITYKI MIAST

Kształtowanie struktury miasta tak, by zaadaptować się do zmian klimatu, wymaga:

- racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi – **utrzymanie, ochrona bądź odtwarzanie**,
- zintegrowanego zarządzania **opartego na współpracy** wielu sektorów i koordynacji działań na różnych poziomach,
- **planowania i prognozowania** jako niezbędnego elementu zarządzania,
- wszechstronnej **edukacji** oraz **udziału mieszkańców** w działaniach lokalnych.

Jednym z **narzędzi** służących ochronie środowiska oraz dostosowaniu się do zmian klimatu, które mogą wykorzystać współczesne miasta jest **BŁĘKITNO-ZIELONA INFRASTRUKTURA**.

BŁĘKITNO-ZIELONA INFRASTRUKTURA

ZIELONA INFRASTRUKTURA

strategicznie planowana sieć wysokiej jakości obszarów przyrodniczych (naturalnych i półnaturalnych), zaprojektowana i zarządzana w celu zapewnienia szerokiej gamy **usług ekosystemowych** oraz **ochrony różnorodności biologicznej** na obszarach wiejskich i miejskich.

[Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie zielonej infrastruktury (2013/2663(RSP))]

2013 r. - *Strategia Zielonej Infrastruktury Na Rzecz Wzmocnienia Naturalnego Kapitału Europy*

ORGANIZM MIEJSKI

BŁĘKITNO-ZIELONA INFRASTRUKTURA

Do uzyskania równowagi przyrodniczej terenów zurbanizowanych niezbędna jest pełna **integracja terenów zieleni z istniejącą siecią hydrologiczną**, podparta uwarunkowaniami społecznymi.

ROZWÓJ
TERYTORIALNY
KRAJU

PLANOWANIE
PRZESTRZENNE
MIAST

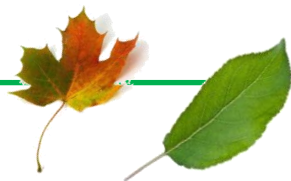

KORZYŚCI Z BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

DLA ŚRODOWISKA

- zwiększenie zapylenia
- ochrona gleb przed erozją
- **retencja wody deszczowej**
- **usuwanie zanieczyszczeń z powietrza i wody**
- zwiększona kontrola szkodników
- poprawa jakości gruntów
- ograniczanie zajmowania terenu i uszczelniania gleb

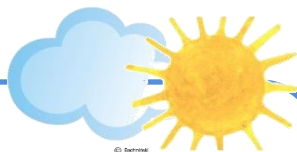
DLA SPOŁECZEŃSTWA

- polepszenie zdrowia i samopoczucia ludzi
- tworzenie miejsc pracy
- dywersyfikacja gospodarki lokalnej
- bardziej atrakcyjne, bardziej ekologiczne miasta
- wyższe wartości nieruchomości i lokalna odrębność
- zintegrowane rozwiązania transportowe i energetyczne
- wzmocnienie turystyki i możliwości rekreacji

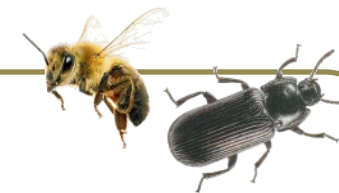
DLA KLIMATU

- zmniejszenie ryzyka przeciwpowodziowego
- wzmacnianie odporności ekosystemów
- **wychwytywanie i sekwestracja dwutlenku węgla**
- **ograniczenie efektu „miejskiej wyspy ciepła”**
- zapobieganie katastrofom (np. burze, pożary lasów)

DLA BIORÓŻNORODNOŚCI

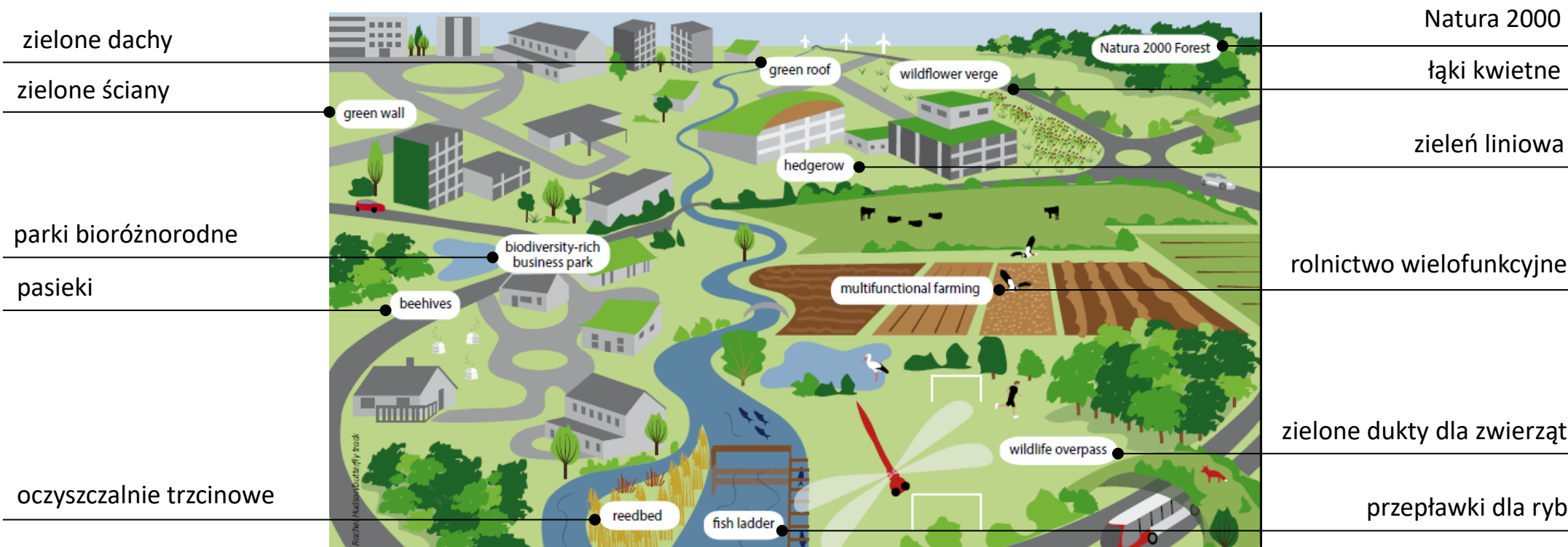
- wzmocnienie siedlisk
- tworzenie korytarzy ekologicznych
- zwiększenie przepustowości krajobrazu

na podst. European Commisiion 2013: „Building green infrastructure for Europe”, Bruksela.

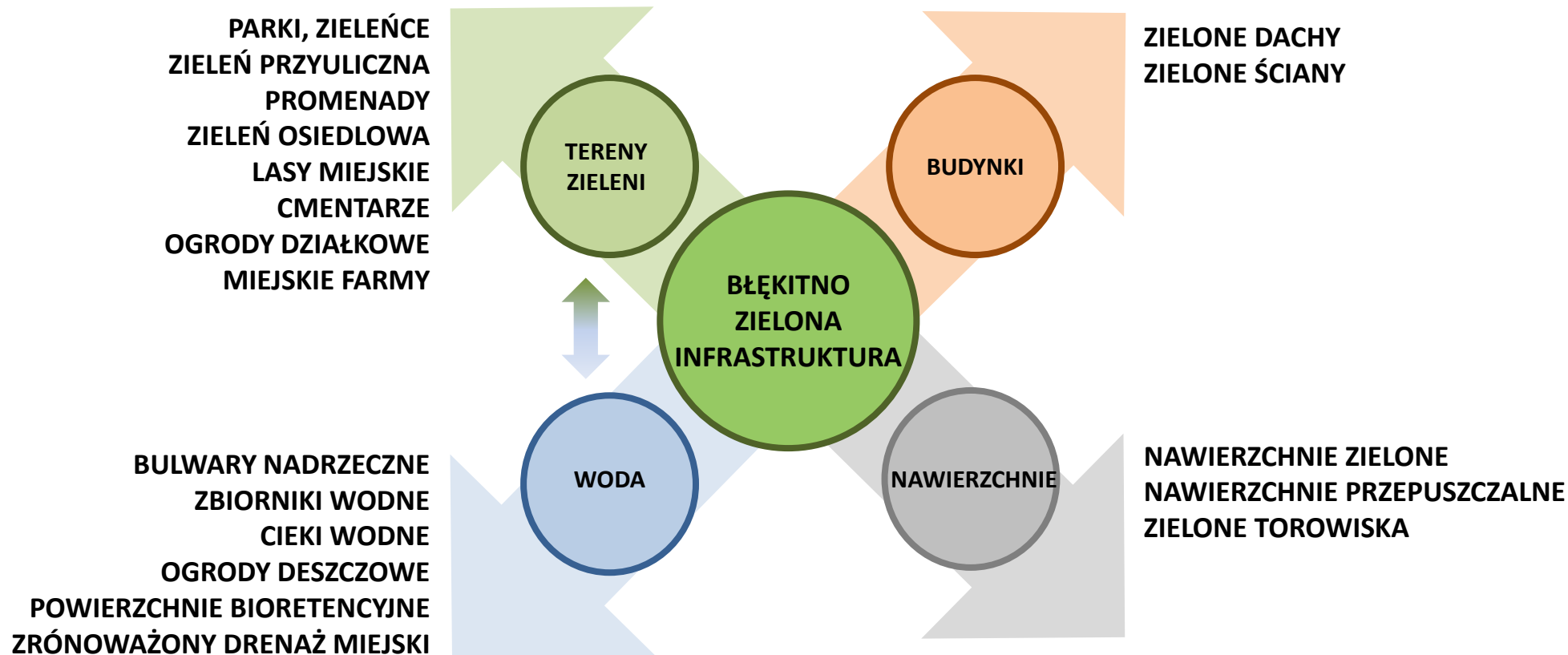
KORZYŚCI Z BŁĘKITNO-ZIELONEJ INFRASTRUKTURY

Typowy przykład wielofunkcyjnego obszaru **zielonej infrastruktury** to taki, w którym **gospodarstwa rolne, leśne, mieszkalnictwo, turystyka i rekreacja** istnieją razem w tej samej przestrzeni, przy jednoczesnym zachowaniu **czystości zasobów wodnych, zdrowego powietrza i ochronie przyrody**.

Źródło: European Commission 2013: „Building green infrastructure for Europe”, Bruksela.

BŁĘKITNO-ZIELONA INFRASTRUKTURA

**ISTOTNE JEST POWIĄZANIE JUŻ ISTNIEJĄCYCH ELEMENTÓW ZIELENI MIASTA
w zaplanowaną i zarządzaną sieć terenów wysokiej jakości**

PLANOWANIE - SYSTEM ZIELENI MIASTA

<https://www.glowno.pl/4978,plan-miasta-glowna>

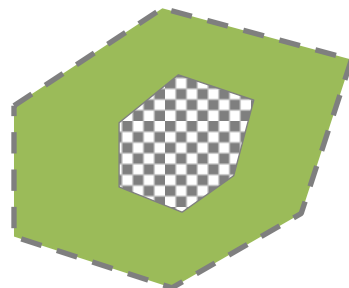

sulecin.pl/cms/3255/plan_miasta

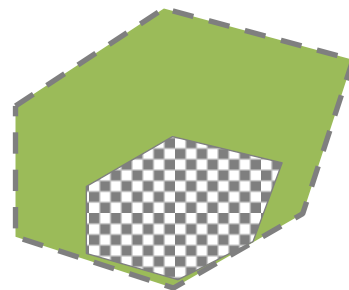

<https://www.podkwolesna-tppl.pl/plan-miasta-podkowa-lesna-2/>

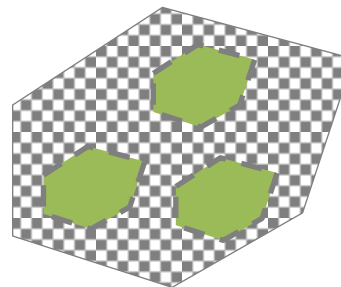
OKALAJĄCY

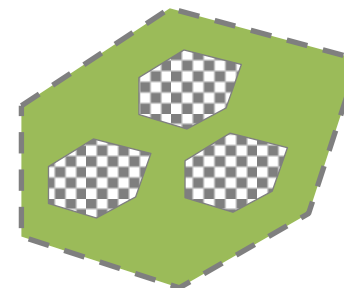
SEKTOROWY

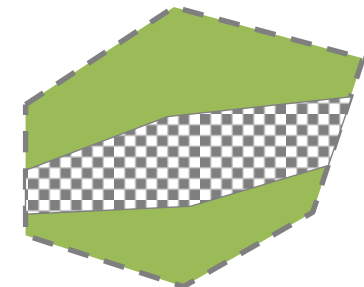
WYSPOWY

PERFOROWANY

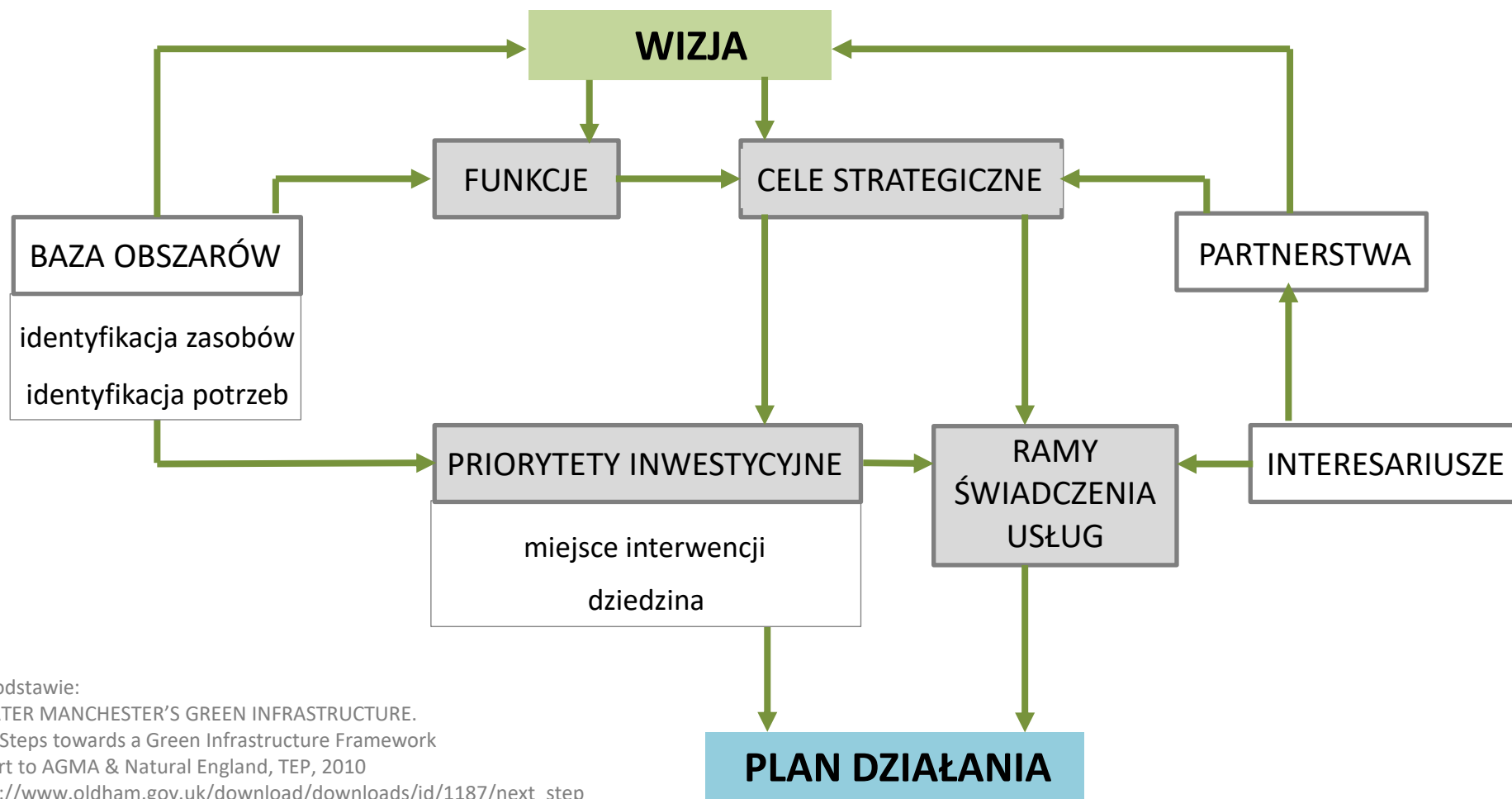

PASMOWY

Na podst. **Barbara Szulczewska**, Instytut rozwoju Miast i Regionów: BŁĘKITNO-ZIELONA INFRASTRUKTURA W PLANOWANIU ROZWOJU MIAST, materiały konferencyjne – Białystok, 2021 r.

UKŁAD STRUKTURALNY BZI

Na podstawie:
GREATER MANCHESTER'S GREEN INFRASTRUCTURE.
Next Steps towards a Green Infrastructure Framework
Report to AGMA & Natural England, TEP, 2010
https://www.oldham.gov.uk/download/downloads/id/1187/next_step_towards_a_green_infrastructure_framework_for_greater_manchester.pdf

PLANOWANIE BZI W RÓŻNEJ SKALI

GLOBALNIE

ZINTEGROWANA
GOSPODARKA WODNA

ZINTEGROWANE ZARZĄDZANIE
ŚRODOWISKIEM

SZACOWANIE
ZASOBÓW WODNYCH

OCHRONA ZASOBÓW WODNYCH

OGRANICZENIE ZUŻYCIA

REGIONALNIE

ZAOPATRZENIE W WODĘ
I KANALIZACJA

PROGRAMY I STRATEGIE
WODNE

ZRÓWNOWAŻONE
UŻYTKOWANIE ZLEWNI

PLANY DZIAŁAŃ NA RZECZ
RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

MIEJSCOWO

PLANY DZIAŁAŃ BZI W MIEŚCIE

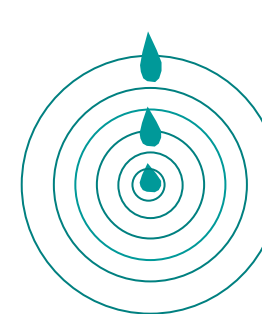
PLANY ZARZĄDZANIA ZLEWNIĄ

STRATEGIE ZIELENI MIEJSKIEJ

PARKI MIEJSKIE / WIEJSKIE

STRATEGICZNE PLANY RYZYKA
POWODZIOWEGO

PUNKTOWO

PRZEPUSZCZALNE NAWIERZCHNIE

MAŁA RETENACJA / OGRODY DESZCZOWE

ZIELONE DACHY

ZWIĘKSZANIE UDZIAŁU
POWIERZCHNI CHŁONNYCH

GROMADZENIE WODY DESZCZOWEJ

PLANOWANIE BZI W RÓŻNEJ SKALI

Struktura BZI powinna być w dużym stopniu **zdecentralizowana**, z jak największą odpowiedzialnością za realizację **na poziomie lokalnym**.

"kilka dużych projektów i 1001 małych zmian"

Na podstawie:

GREATER MANCHESTER'S GREEN INFRASTRUCTURE.

Next Steps towards a Green Infrastructure Framework

Report to AGMA & Natural England, TEP, 2010

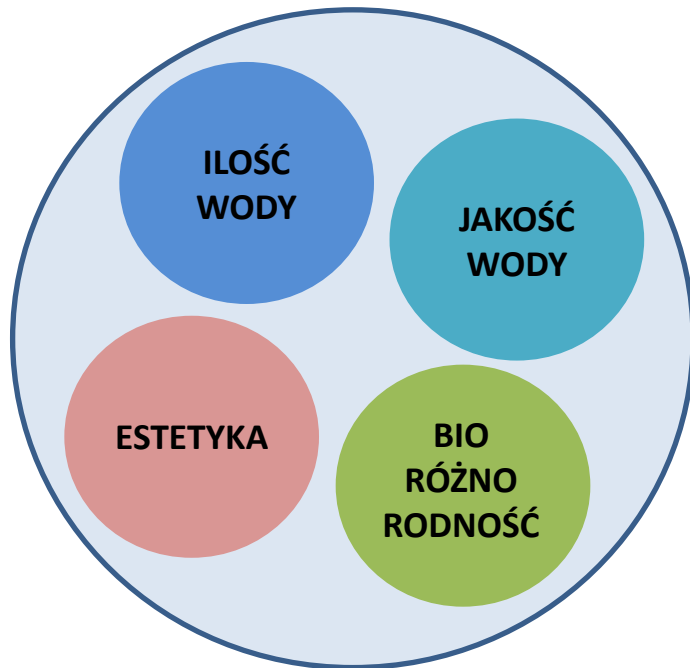
https://www.oldham.gov.uk/download/downloads/id/1187/next_step_towards_a_green_infrastructure_framework_for_greater_manchester.pdf

PLANOWANIE - SYSTEM DRENAŻU MIASTA

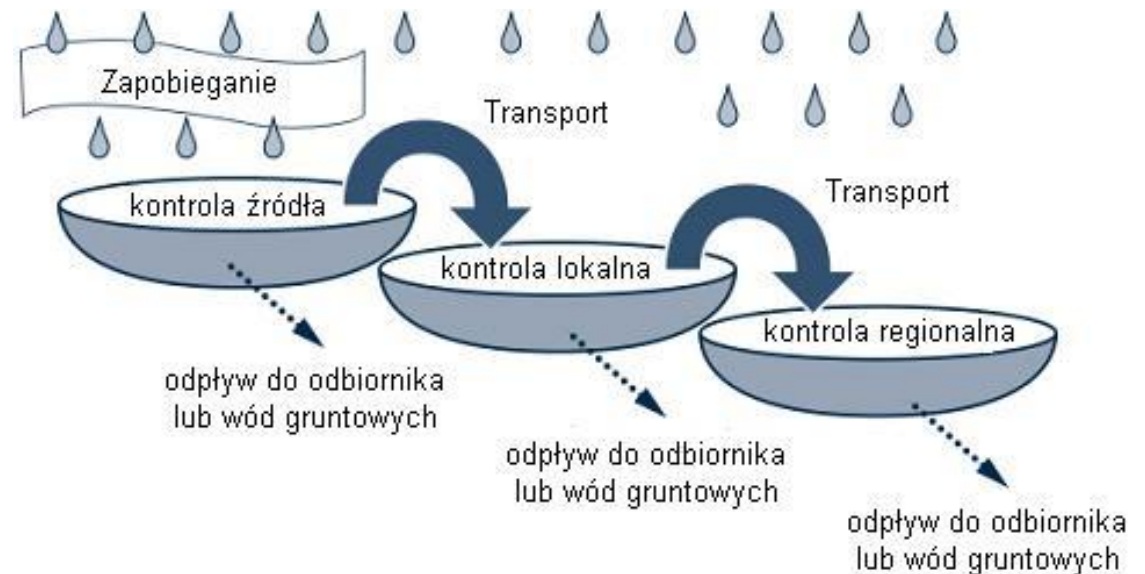
SUDS (Sustainable Urban Drainage System)

wprowadzony w Wielkiej Brytanii zrównoważony sposób gospodarowania wodą opadową w mieście

ZARZĄDZANIE WODAMI POWIERZCHNIOWYMI – w powiązaniu z obszarami komunikacyjnymi

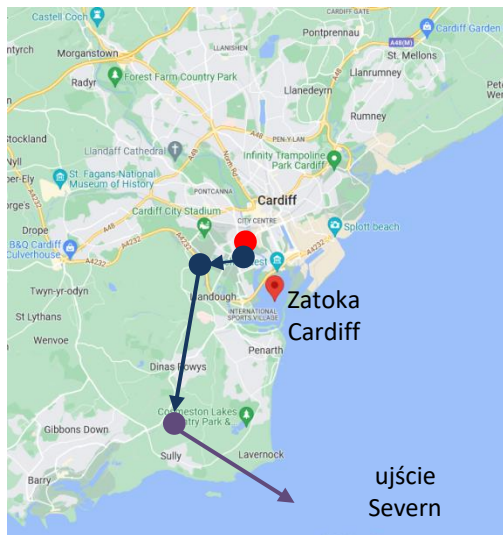
<https://www.susdrain.org/delivering-suds/suds-principles/management-train.html>

Na podstawie: www.ciria.org/suds

PRZYKŁAD: Greener Grangetown, Cardiff (Wielka Brytania)

- Greener Grangetown
- przepompownia
- oczyszczalnia ścieków

https://www.susdrain.org/case-studies/pdfs/greener_grangetown_case_study_lightv2.pdf

Cel główny:

- ograniczenie spływu wód powierzchniowych do sieci kanalizacji ogólnospławnej

Cele pośrednie:

- obniżenie kosztów odprowadzania wód poprzez kanalizację
- zapewnienie odporności na skutki zmian klimatu i urbanizacji poprzez zapewnienie dodatkowej przepustowości systemu kanalizacji ogólnospławnej

Realizacja:

Przekształcenie przestrzeni publicznej, środowiska i transportu poprzez:

- 108 ogrodów deszczowych
- 127 nowych drzew + doły pod drzewa
- 1 700 m² nowej przestrzeni zielonej
- nawierzchnie przepuszczalne
- łączone odwadnianie krawężników i kanałów

Korzyści m.in.:

- 4,4 ha wody powierzchniowej usuniętej z kanalizacji ogólnospławnej
- obniżenie kosztów operacyjnych przepompowni i oczyszczalni
- ograniczenie spływu zanieczyszczonej wody do rzeki Taff

https://www.susdrain.org/case-studies/pdfs/greener_grangetown_case_study_lightv2.pdf

PRZYKŁAD: Natural Drainage System, Seattle (Stany Zjednoczone)

Fot. R. Szcześniak

Fot. R. Szcześniak

Fot. R. Szcześniak

<https://www.seattle.gov/utilities/neighborhood-projects/pipers-creek-natural-drainage>

Cele nadrzędne:

- wspomaganie ochrony przeciwpowodziowej,
- ochrona wód powierzchniowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez spływy opadowe,
- nadanie nowego wyglądu ulicom i ciągom pieszym,
- wzięcie odpowiedzialności za zarządzanie całym środowiskiem,
- wspomaganie miasta w dostosowywaniu się do lokalnych, stanowych i narodowych standardów środowiskowych.

Realizacja:

Tereny komunikacyjne leżące w pobliżu naturalnych cieków. NDS składa się z wielu projektów, z których każdy obejmuje inny fragment terenu i jest dostosowany do warunków środowiskowych, interesów społecznych oraz lokalnych możliwości technicznych.

Efekty m.in.:

- infiltracja wód opadowych do gruntu,
- opóźnienie odpływu wód opadowych,
- oczyszczanie spływów za pomocą gleby i roślin,
- redukcja powierzchni nieprzepuszczalnych,
- zwiększenie udziału powierzchni pokrytych drzewami,
- wzrost bezpieczeństwa tras pieszych.

Na podst.: Seattle's Natural Drainage System, www.seattle.gov/utilities

SIEDLISKA WODNO-BŁOTNE

w **1971 r.** siedliska wodno-błotne uznano za międzynarodowe dobro i objęto ochroną - **Konwencja Ramsarska**
w **2006 r.** - „Strategii ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce na lata 2006-2013” zatwierdzona przez Ministra Środowiska w Polsce

Przyrodnicza rola mokradeł:

- magazynowanie wody i jej przetrzymywanie (**retencja**),
- oczyszczanie wody (**naturalny filtr** – udział gatunków bagiennych),
- produkcja materii organicznej w postaci torfu, która ma udział w **pochłanianiu dwutlenku węgla**,
- zapewnienie miejsca stałego lub czasowego bytowania i rozrodu niezliczonych gatunków ptaków.

herbert2512 - pixabay.com

WARUNKIEM UTRZYMANIA EKOSYSTEMÓW BAGIENNYCH JEST STAŁE UWILGOTNIENIE

ŚWIATOWY DZIEŃ MOKRADEŁ (2 luty)

<https://ulicaekologiczna.pl/dlaczego-mokradla-musza-zostac-mokre/>

MOKRADŁA WEZWANIE DO DZIAŁANIA

NA CAŁYM ŚWIECIE NATURALNE MOKRADŁA ZANIKAJĄ TRZY RAZY SZYBCIEJ NIŻ LASY

35% mokradel na świecie utraciliśmy tylko w ciągu 55 lat (1970-2015)

85% utraciliśmy od 1700 r.

CO OZNACZA BRAK MOKRADEŁ?

DLA LUDZI:

- niedobór wody
- niebezpieczeństwo powodzi
- utrata środków do życia lub obniżenie jakości życia
- brak żywności

DLA PLANETY:

- spadek bioróżnorodności
- wzrost emisji CO2 i metanu
- brak naturalnej filtracji wody pitnej

PODEJMIJ TRZY DZIAŁANIA

DOCENIAJ MOKRADŁA JAKO: CENTRUM BIODOROZNOŚNOŚCI, MAGAZYN WODY, POCHŁANIACZE CO2, ŹRÓDŁO DOCHODÓW

ZAPRZESTAŃ OSUSZANIA MOKRADEŁ, KORZYSTAJ MĄDRZE

ODTWARZAJ NAWADNIJ, ZALESIAJ MOKRADŁA

PRZYKŁADY MOKRADEŁ DO POKOCHANIA

TORFOWISKA Pastaza-Marañón Foreland Basin - Peru	RAFY KORALOWE Great Barrier Reef - Australia	LASY MANGROWE Sundarbans - Bangladesz
ŁĄKI PODMOKLE Okavanga Delta - Botswana	TERASY ZALEWOWE Pantanal - Brazylia, Boliwia, Paragwaj	ESTUARIA Severn Estuary - UK
WYBRZEŻA Amalfi Coast - Włochy	LASY BAGIENNE Everglades - USA	TORFOWISKA WYSOKIE Cuvette Centrale - Republika Kongo

DOCENIAĆ - ZARZADZAĆ - ODTWARZAĆ - KOCHAĆ

World Wetlands Day 2 February 2022

#WorldWetlandsDay #ActForWetlands www.worldwetlandsday.org

<http://npn.kakadu.net.pl/wp/2022/01/28/swiatowy-dzien-mokradel/>

Trawy morskie pochłaniają węgiel 35 x szybciej niż lasy deszczowe

WWF

<https://www.wwf.pl/aktualnosci/mokradla-chronia-nas-chronmy-wiec-mokradla>

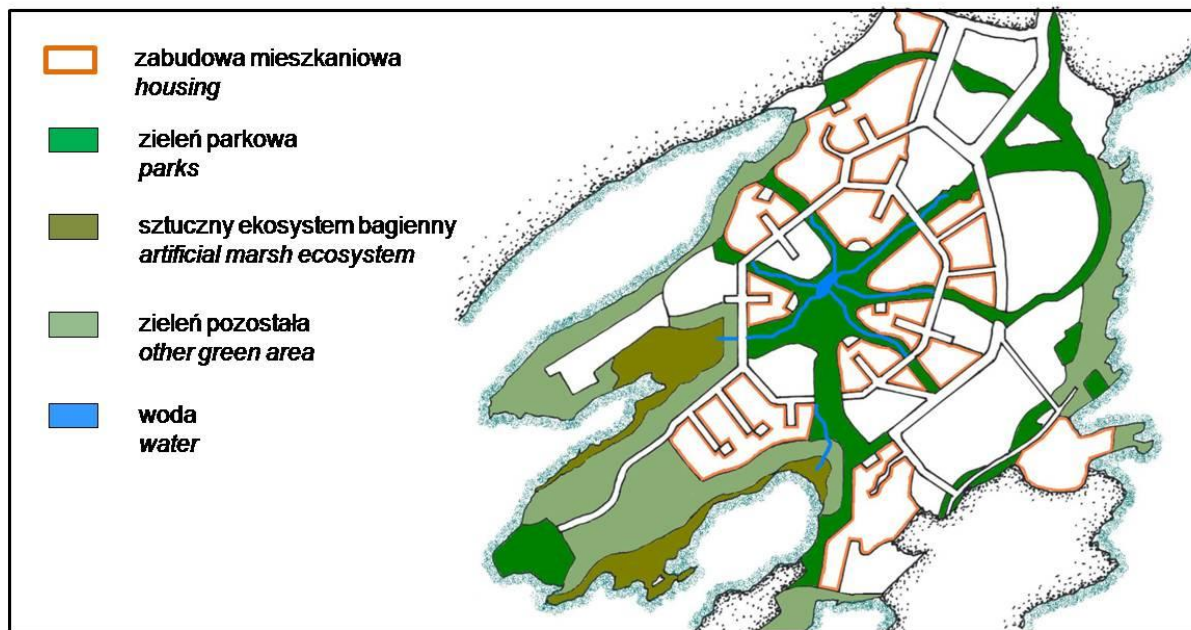
Fornebu, Oslo

Miejsce: Oslo, Norwegia

Project: The Norwegian Directorate of Public Construction and Property, Oslo Municipality

Powierzchnia: 310 ha

Rok realizacji: 1998 - 2003

REZERWATY PRZYRODY - sztucznie stworzone mokradła

Storøykilen

Lilleøya

Koksabukta

NANSEN PARK – pośrednik odbioru wody opadowej

Na podstawie: Vidar Ellefsen, Tone Westby and Rolv Anders Systad „Remediation for housing and recreational areas at the former Norwegian main airport at Fornebu”. Norwegian Directorate of Public Construction and Property, CABERNET 2005.

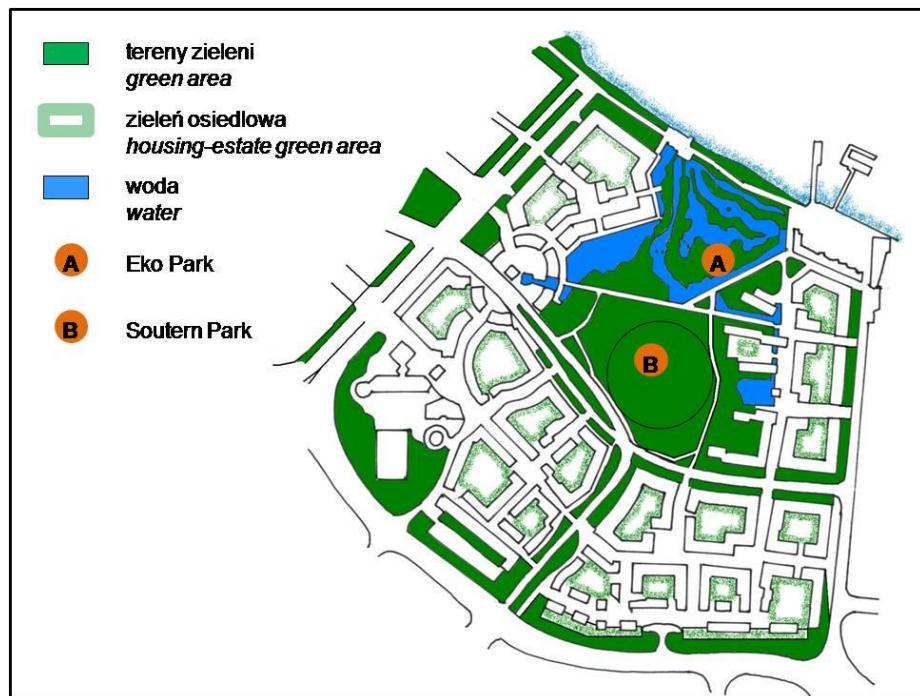
Millenium Village

Miejsce: Londyn, Wielka Brytania

Project: Erskine & Tovatt z udziałem EPR Architects (I Etap) i Proctor and Matthews (II Etap)

Powierzchnia: 25 ha

Rok realizacji: 1999 - 2007

Na podstawie: <http://greenwichmilleniumvillage.co.uk>

EKO PARK - NATURALNA OCZYSZCZALNIA (staw retencyjny)

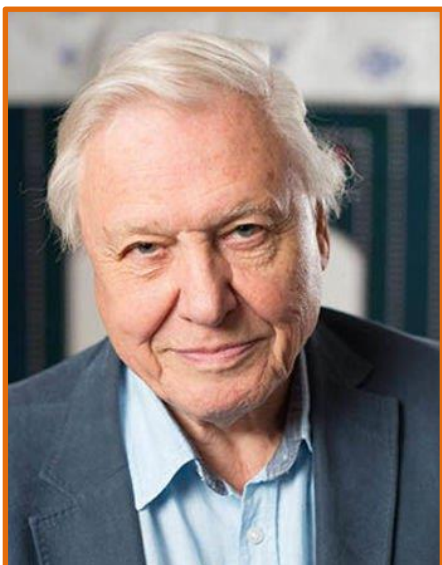
SOUTHERN PARK – park centralny, teren rekreacyjny

Fot. M. Zienowicz

Fot. M. Zienowicz

Fot. <http://nowosci.co.uk>

"Prawda jest taka, że świat przyrody się zmienia. A my jesteśmy całkowicie zależni od tego świata. Dostarcza nam pożywienia, wody i powietrza. To najcenniejsza rzecz, jaką mamy i musimy jej bronić".

Sir David Attenborough, BBC 2020